

Konferencija „Tautinio tapatumo puoselėjimas – visuomenės ateities kūrimo būdas”

Šiauliai, 2007 m. rugsėjo 21 d.

J.G.Jakubčionis, Visuomenė vienijasi prieš alkoholį

Tapatumas ir globalizacija

Teigiama, kad tautų savitumui ir tautiniam tapatumui didžiausią įtaką turi globalizacijos procesai. Pagal pirmykštį šio reiškinio suvokimą globalizacija yra siejama su ekonomika, laisva prekyba, laisvu prekių, paslaugų, darbo jėgos judėjimu. Tai ištrina valstybių sienas, daro didelę įtaką kultūrų suvienodėjimui, gresia tautinio tapatumo išnykimu, tai ypač aktualu mažoms tautoms.

Globalizacijos sąlygomis lengvai plinta visoks blogis - alkoholis, narkotikai, pasaulio mastu vienijasi šio ir kitokio blogio platintojai. Jie pirmieji imasi iniciatyvos veikti, nes tai jiems reiškia galimybę greitai ir gerai pasipelnyti. Jų veikla daro žmones kosmopolitinės alkoholio ir kitokių narkotikų kultūros vergais, kuriems tautinis tapatumas rūpi kuo mažiausiai.

Tik blaivi tauta gali suprasti, kaip svarbu mūsų laikais išlaikyti savo tapatumą – mus skiriančias nuo kitų tautų, taigi, **savo** ypatingas vertybes. Vardan to nebūtina deginti automobilius ir daužyti vitrinas, kaip tai kartais daro **antiglobalistai**. Norėdama rasti geresnių būdų, kaip tokiomis sąlygomis atsilaikyti, tauta pirmiausiai turi būti blaivi.

Čia dar kartą suvokiame, kad **Tik blaivi tauta gali išlikti.**

Nes globalizacija yra neišvengiama ir teikia galimybių ne tik blogio platintojams, bet ir tiems, kam svarbu tautos išlikimas. Mūsų laikų susisiekiimo priemonės, tokios, kaip internetas, transportas, prieinamos daugeliui žmonių, beveik nepriklausomai nuo jų materialios padėties. Tai sudaro didesnes galimybes, negu senais laikais, vienyti šalis ar tarptautiniu mastu ir atlaikyti spaudimą alkoholio bei kitų narkotikų platintojų, turinčių milžiniškus finansinius išteklius ir galinčių nusipirkti televiziją, laikraščius, išstisus parlamentus bei vyriausybes.

Tarptautiniu mastu vienijasi alkoholio pramonė, vienijasi ir prieš šios pramonės kėslus kovojančios visuomeninės organizacijos.

Teikia vilčių tai, kad Lietuvos visuomeninės ir nevyriausybines organizacijos jau suvokia vienijimosi būtinybę ir naudą. Tai liudija bendros pastangos siekiant apginti Seimo įteisintus alkoholio reklamos suvaržymus ir kai kurie teigiami šios bendros veiklos rezultatai, Lietuvos visuomeninių organizacijų siekimas jungtis prie tarptautinių tinklų.

Susivieniję, jeigu mūsų daug, galime pareikalauti iš mūsų valdžios labiau rūpintis visuomenės sveikata, o ne vien tik aludarių ir degtindarių gerove, siekti, kad šalyje būtų nuosekliai mažinamas alkoholio suvartojimas ir jo daroma tautai žala.

Dabar reikia valstybės tvirtos valios, ilgalaikės programos, visuomenės nuolatinės paramos norint neprarasti tai, kas pasiekta. Ar tai įmanoma?

Vieniją pasaulio alkoholio pramonę

Alkoholio pramonės svarbiausi susivienijimai

Amsterdamo grupė (The Amsterdam Group - TAG), įkurta 1990 m., sudaro aljansą su pirmaujančiais Europos alaus, vyno ir stiprių alkoholinių gėrimų gamintojais, taip pat su vyriausybėmis ir kitomis suinteresuotomis grupėmis. Skelbia šiuos savo tikslus:

„atsakingo vartojimo skatinimas ir siekimas įveikti piktnaudžiavimą; biomedicininį bei socialinių tyrimų sekimas ir suvokimo skatinimas; atsakingų komercinių komunikacijos priemonių užtikrinimas efektyviu savaiminiu reguliavimu“.

Tarptautinis alkoholio politikos centras (The International Center for Alcohol Policies - ICAP), įkurtas 1995 m. skelbia šiuos tikslus:

prisidėti prie piktnaudžiavimo alkoholiu visame pasaulyje sumažinimo ir remti alkoholio reikšmės suvokimą visuomenėje; skatinti dialogą ir partnerystę, įtraukiant alkoholinių gėrimų pramonę, visuomenės sveikatos apsaugos sistemos darbuotojus ir kitus žmones, besidominčius alkoholio politika“.

ICAP prezidentas **Marcus Grant**, prieš užimdamas šias pareigas, 10 metų dirbo Pasaulio sveikatos organizacijoje.

Jis teigia: **„Per 5 darbo metus ICAP'e aš nuveikiau dvigubai daugiau sveikatos naudai negu per 10 mano darbo metų Pasaulio sveikatos organizacijoje“.**

Tai žmogus, kuris pažįsta savo oponentus – Pasaulio sveikatos organizaciją – iš vidaus, gerai išmano, kaip galima žlugdyti šios organizacijos programas ir todėl yra labai pavojingas visuomenės sveikatai veikėjas.

Alkoholio pramonei šis perėjūnas yra tikrai naudingas pirkinys!

Tarptautiniu mastu vienijasi visuomenės sveikatą ginančios organizacijos

Šiaurės alkoholio ir narkotikų politikos tinklas (Nordic Alcohol and Drug Policy Network NordAN. Veiklos pradžia – 1936 metai, kai buvo įkurta Šiaurės blaivybės taryba. Dabartiniu metu NordAN veikloje dalyvauja 4 Lietuvos organizacijos:

AGAPAO labdaros ir paramos fondas (Šiauliai)

Lietuvos blaivybės draugija „Baltų ainiai“

Draugija „Optimalietis“

Visuomeninė organizacija „Tėvai prieš narkotikus“

Vyskupo M.Valančiaus blaivystės sąjūdis yra parengęs dokumentus stoti į šią organizaciją.

Europos Viduržemio jūros šalių partnerystė prieš piktnaudžiavimą narkotikais (Euro-Mediterranean Partnership Against Substance Abuse - EMPASA)

Visuomeninė organizacija „Tėvai prieš narkotikus“ yra šios partnerystės narė.

Tarptautinė gerųjų tamplierių organizacija (International Order of Good Templars - IOGT), įsteigta 1851 m. JAV.

Joje dalyvauja Lietuvos blaivybės draugija „Baltų ainiai“ ir šios draugijos Jaunimo federacija.

Europos miestai prieš narkotikus (European Cities Against Drugs - ECAD). Įsteigta 1994 m. Vienija 258 miestų savivaldybes 27 šalyse. Veiklą grindžia Jungtinių Tautų konvencijomis už griežtą narkotikų kontrolę.

Į šią organizaciją yra įstoję 7 Lietuvos miestai:

Alytus

Kaunas

Klaipėda

Kretinga

Mažeikiai

Trakai

Vilnius

ECAD sąraše pasigendame ŠIAULIŲ miesto!

Visuomenė vienijasi ir sukyla prieš alkoholį

2006 m. Šiaulių savivaldybė ėmėsi iniciatyvos drausti alkoholio prekybą didelių renginių jaunimui, tokių, kaip rugsėjo pirmoji, metu. Teismas pripažino tokį nutarimą neteisėtu. Tai sukėlė visuomenės pasipiktinimą ir sujudimą. Seimas vėliau įstatymu įteisino Šiaulių pasiūlymą. Šį momentą galima laikyti visuomenės jėgų, kovojančių dėl tautos sveikatos, atgijimo pradžia.

2006 09 23 mitingas prie Seimo Vyskupo M.Valančiaus blaivystės sąjūdžio 25 metų sukakčiai paminėti. Priimta rezoliucija dėl alkoholio ir narkotikų politikos, dėl Šiaulių iniciatyvos.

2006 11 3-4 įvyko tarptautinė konferencija „Šiaurės ir Baltijos šalys prieš narkotikus“. Priėmė tarptautinę ir kitą - Lietuvos dalyvių rezoliuciją. Šiais dokumentais raginama suvienyti visuomeninių organizacijų jėgas kovai su alkoholiu ir narkotikais.

2006 12 20 Nacionalinės tabako ir alkoholio kontrolės koalicijos prezidento ir Nacionalinės sveikatos tarybos nario dr. A.Verygos iniciatyva Sveikatos apsaugos ministerijoje buvo surengtas vyriausybinių ir visuomeninių organizacijų atstovų pasitarimas dėl bendrų veiksmų, kuriais priverstume mūsų valdžią gerinti alkoholio problemų prevenciją ir alkoholio kontrolę Lietuvoje.

2007 02 21 devynių visuomeninių organizacijų atstovai pasirašė viešą kreipimąsi į Lietuvos valdžią dėl Valstybinės tabako ir alkoholio tarnybos (VTAKT) žlugdymo.

2007 04 13 visuomeninės organizacijos surengė spaudos konferenciją pavadinimu „Premjeras tampa pavojingas visuomenei“ ir išplatino 10 organizacijų pasirašytą raštą tokiu pat pavadinimu. Šiuo raštu Lietuvos valdžiai siūloma atsisakyti alkoholio pramonės diktuojamos politikos.

2007 05 16 visuomeninės organizacijos kreipėsi į Seimo komitetus, siekdamos atkreipti dėmesį į Vyriausybės sprendimą pranaikinti Valstybinę tabako ir alkoholio kontrolės tarnybą, sujungus ją su Narkotikų kontrolės departamentu. Ši nuomonė buvo pareikšta ir vykusiame tą dieną bendrame Seimo sveikatos reikalų komiteto ir Seimo narkotikų prevencijos komisijos posėdyje.

2007 05 26 Lietuvos Sąjūdis savo 10-tajame suvažiavime priėmė rezoliuciją „Dėl valstybės alkoholio ir narkotikų politikos“.

2007 06 06 Vyskupo M.Valančiaus sąjūdis pasiuntė raštą Seimo Sveikatos reikalų komiteto pirmininkui Antanui Matului, kuriuo parėmė komiteto pastangas priimti Seime nutarimą paskelbti 2008 metus blaivybės metais.

2007 06 14 piketas prie Seimo „Blaivybės metai – atgaiva Lietuvai“. Seimui įteiktas kreipimasis, kuriuo prašoma 2008-tuosius paskelbti Blaivybės metais. Seimas tą dieną tokį nutarimą priėmė.

2007 06 07 devyniolika visuomeninių organizacijų, pasirašė kreipimąsi į Seimo narius, kuriame reikalaujama visiškai uždrausti bet kokią alkoholinių gėrimų reklamą, taip pat sugriežtinti alkoholio kontrolę ir tuo tikslu sustiprinti Valstybinę tabako ir alkoholio kontrolės tarnybą, suteikiant jai daugiau veiklos galimybių.

2007 06 19 keletas visuomeninių organizacijų surengė piketą ir minėtą raštą įteikė Seimui.

2007 06 19 taip pat prie Seimo ir tuo pat metu kitą piketą surengė visuomeninė organizacija „Optimalietis“ ir įteikė Seimui savo raštą, reikalaujama uždrausti alkoholio reklamą.

Tą pat **2007 06 19** dieną, Seime buvo svarstomas A.Matulo įstatymo projektas uždrausti bet kokią alkoholio reklamą per Lietuvos Respublikos jurisdikcijai priklausančias radijo stotis ir televiziją nuo 6 iki 23 val. Seimas A.Matulo pasiūlymą atmetė. Liko vilčių, kad tokio pat turinio A.Matulo Alkoholio kontrolės įstatymo pataisa gali būti priimta **2007 06 21** Seimo posėdyje. Reikėjo visuomeninių organizacijų paskatinimo Seimo nariams minėtą pataisą priimti.

2007 07 20, Seimo lemtingo posėdžio išvakarėse, Nacionalinės tabako ir alkoholio koalicijos prezidentas dr. A.Veryga elektroniniu paštu kreipėsi į visus Seimo narius prašydamas balsuoti už A.Matulo įstatymo projektą. Tą pat dieną laiškus elektroniniu paštu Seimo nariams išsiuntė ir visuomeninė organizacija „Tėvai prieš narkotikus“.

2006 06 21 Seimo posėdžio dieną buvo surengtas dar vienas piketas ir Seimui įteiktas minėtas dr. A.Verygos kreipimasis su piketo dalyvių parašais. Seimo sveikatos komiteto pirmininko A.Matulo įstatymo projektas šį kartą buvo priimtas nemaža balsų dauguma. Galimas dalykas, kad visuomeninių organizacijų sutelktas spaudimas turėjo reikšmės.

Priėmus A.Matulo pataisą dėl reklamos suvaržymo 60 Seimo narių kreipėsi į Prezidentą, prašydami jų pačių priimtą įstatymą vetuoti (nepasirašyti). Panašius raštus Prezidentui parašė sporto, kultūros veikėjai ir kai kurie mokslininkai.

2007 06 26 kreipimasi į Prezidentą pasirašė 23 didelių organizacijų ir asociacijų vadovai, prašydami įstatymo nevetuoti ir jį pasirašyti.

2007 06 28 Vyskupo M.Valančiaus blaivystės sąjūdžio narys Juozas Šaulys, kartu su keletu kitų organizacijų atstovų, surengė piketą prie Vyriausybės rūmų, kurio tikslas – pareikšti protestą dėl Vyriausybės pastangų sužlugdyti įstatymo pasirašymą. J.Šiauliui buvo iškelta administracinio teisės pažeidimo byla. J.Šaulys daug padirbėjo vienydamas visuomenės jėgas kovai dėl veiksmingos alkoholio kontrolės politikos. Galimas dalykas, kad todėl buvo mėginama jį „pamokyti“.

2007 07 02 grupė visuomeninių organizacijų atstovų apsilankė Prezidentūroje ir įteikė kreipimasi, prašydami įstatymo nevetuoti.

2007 07 07 Prezidentas įstatymą pasirašė.

2007 07 27 įvyko J.Šaulio teismas dėl administracinio teisės pažeidimo.

2007 07 31 buvo paskelbtas teismo nutarimas – J.Šaulys buvo išteisintas - jis įstatymo nepažeidė.

Tuo baigiasi svarbus visuomeninių organizacijų atgyjančios kovos dėl alkoholio įstatymų tobulinimo tarpsnis.

Organizacijų, glaudžiai bendradarbiavusių siekiant uždrausti alkoholio reklamą bei patobulinti Alkoholio kontrolės įstatymą, SĄRAŠAS

Katalikų mokslų akademija (prof. habil. dr. L. L Mačiūnas)

Nacionalinė tabako ir alkoholio kontrolės koalicija (dr. A. Veryga)

Lietuvos kultūros kongresas (doc. dr. K. Stoškus)

Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija (A.Ramonas, N.Šlepetys)

„Piliečių santalka“ (J.Kronkaitis)

Vyskupo M.Valančiaus blaivystės sąjūdis (J.Kančys, J.Kvederaitis, J.Šaulys, Vytautas Turčinavičius)

Lietuvos krikščioniškojo jaunimo blaivybės sąjunga „Žingsnis“ (R.Jančiauskaitė, A.Stasiukynas)

„Tėvai prieš narkotikus“ (J.G.Jakubčionis, S.Kamarauskas)

Vilniaus Ekstremalių sporto šakų klubas „Arena“ (V.Narbutas)

VŠĮ „Vilties žingsniai“ (S.Butkevičienė)

Lietuvos jaunųjų krikščionių sąjunga (A.Čiukšys)

Asociacija „Šnypiškėčių namai“ (M.Levašvili)

Labdaros ir paramos fondas „Visos Lietuvos vaikai“ (E.Kubilienė, B.Peleckienė)

„Lietuvai pagražinti draugija“ (J.Dingelis, J.Aleknavičius)

Blaivios gyvensenos, sveikatos, sporto ir turizmo draugija „Optimalietis“ (V.Kondratovič, V.Čepelov)

Lietuvos sveikuolių sąjunga (E.Norkevičienė)

Vilniaus „Caritas“ (T.Ščiurina)

Lietuvos pensininkų sąjūdis (J.K.Burdulis)

VŠĮ „Rafaelis“ (M.Leliugienė)

Lietuvos nacionalinė vartotojų federacija (A.Armanavičienė)

Lietuvos blaivybės fondas (prof. habil dr. P.Baltrušaitis)

NVO vaikams konfederacija (E.Urbonienė)

„Moterys prieš alkoholizmą ir narkomaniją“ (O.Kuorienė)

Lietuvos Respublikos piliečių judėjimas „Talka tėviškei“ (prof. habil. dr. S.Marčiukaitis)

Lietuvos moterų lyga (prof. habil. dr. O.Voverienė)

„Vilniaus krašto piliečių judėjimas“ (K.Kavaliauskas)

Vilniaus jaunimo organizacijų sąjunga „Apskritas stalas (S.Simonaitytė)

Lietuvos mokytojų sąjūdžio Vilniaus miesto taryba (K.Vidžiūnas)

Lietuvos Generolo Plechavičiaus sąjunga (K.Staniulevičius)

Vilniaus memorialiniai muziejai (Vladas Turčinavičius)

Taip pat Vyčio Kryžiaus kavaliarius P.Cidzikas, veikus asmeniškai.

Suprantama, kad čia surašyta tik dalis šio sujudimo dalyvių – organizacijų ir jų vadovų ar atstovų. Nepaminėti tie, kurie veikė atskirai, neturėdami tiesioginio ryšio su išvardintomis organizacijomis.

Sąrašė paryškintos organizacijos, kurios pagal savo įstatus yra tiesiogiai susiję su alkoholio ir kitų narkotikų vartojimo prevencija. Labai svarbu, kad į šią veiklą įsitraukia vis daugiau organizacijų, kurių veikla su prevencija tiesiogiai nesusijusi.

Išvados dėl J.Šaulio bylos

1. J.Šaulio byla patvirtina, kad mūsų Vyriausybėje yra jėgų, pataikaujančių alkoholio pramonei ir vengiančių bet kokio bendradarbiavimo su visuomeninėmis organizacijomis, kurios rūpinasi tautos sveikata. Alkoholio pramonei sudaromos sąlygos tęsti tautos girdymą ir pelnytis iš alkoholio bei jo sukeltamų žmonių nelaimių.

2. Vardan alkoholio verslininkų gerovės šios jėgos imasi veiksmų, pažeidžiančių įstatymus, kuriais piliečiams garantuojamos demokratines laisvės viešai reikšti savo nuomonę. J.Šauliui iškelta byla yra akivaizdus siekimas sutrukdyti jo visuomeninę veiklą, nes ji buvo nukreipta į tai, kad būtų uždrausta alkoholio reklama, kuria vaikai ir jaunimas traukiamas į girtuoklių gretas.

3. Piketą rengė keletas organizacijų, pasirašiusių kreipimąsi į Vyriausybę. Tačiau administracinė atsakomybė buvo patrauktas tik vienas J.Šaulys. Galimas dalykas, kad tuo buvo siekiama jį atskirti nuo kitų, nes su pavieniu žmogumi susidoroti lengviau.

4. Nelabai galėtume sutikti, kad Vyriausybės teisininkai ir Vilniaus savivaldybės darbuotojai, kurie neteisingai aiškino piketų rengimo sąlygas, yra visiškai neišmanėliai, nesugebantys suvokti Susirinkimų įstatymo esmės. Lengviau galima patikėti, kad jie, diriguojant alkoholio pramonei, veikė išvien, siekdami įbauginti piketuotojus didelėmis baudomis, nors taip elgdamiesi pirmiausiai įstatymus pažeidžia patys valdininkai.

5. Principinga teisėjos D.Mickevičienės pozicija ir teismo nutarimas sudaro didesnes galimybes visuomeninių organizacijų nariams aktyviai veikti ir operatyviai reaguoti į veiksmus jėgų, keliančius grėsmę žmonių ir pirmiausiai jaunimo sveikatai. Visuomenininkai dabar žinos, kad gindami vaikų teisę gyventi laisvoje nuo alkoholio ir jo propagandos aplinkoje, nebus valdininkų šantažuojami dėl „administracinio teisės pažeidimo“.

6. Iškelta J.Šauliui byla patvirtina, kad jau pripažįstama, jog visuomeninės organizacijos gali daryti įtaką įstatymų leidybai, todėl stengiamasi užgniaužti šį sujudimą pačioje pradžioje. Tačiau gera pradžia jau padaryta ir visuomenė neturėtų trauktis atgal.

Prie LR Seimo piketuoja Blaivios gyvensenos, sveikatos, sporto ir turizmo draugija „Optimalietis“, reikalaujama uždrausti alkoholio reklamą

Kita visuomeninių organizacijų piketuotojų grupė prie LR Seimo